

Skrifter utgivna av Svenska Litteratursällskapet. 1

SAMLAREN

TIDSKRIFT FÖR SVENSK
LITTERATURHISTORISK
FORSKNING

Ny följd. Årgång 2

1 9 2 1

UPPSALA 1922

ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-A.-B.

agnarne skola kastas — på sophögen. Äfven gossarne på skolbänken skola då med åtlöje nämna dem, som nu för tiden kalla sig *sitt folks strängaspel*. Men Nattionen skall vara stolt öfver, att hafva ägt Fru Lenngren. Var det äfven, min Bror, och fördrag resten af lifvet så godt som den oersättliga saknaden medgifver. Bror har, vid ungefär min ålder, ännu ögon och hälsa; lägg till, rikelig utkomst och ett osmädadt namn. Jag känner den, som har ingen ting af alt detta och får ändå lof att hålla god mine så godt han kan, under *sista acten af skådespelett*. Lef väl, min Bror, och glöm ej aldeles en gammal vän, som, i fall rätt känd till sina tänkesätt för min bror och dess hus, skulle troligen varit ansedd med mindre långvarig ligkiltighet; men som, utan afseende derpå, aldrig uphör att vara med högaktning och upriktig tillgifvenhet min högtärande Broders ödmjukaste tjenare

Leopold.

Stockholm d. Mars 1820.

Anton Blanck.

En omtvistad Lidnerbiografi. Som bekant blev den rätt okritiska skildring Warburg i monografien över Lidner (Sthlm 1889) lämnade av dennes vistelse i Lund föremål för en skarp vidräkning av Lauritz Weibull (Bengt Lidner i Lund. Studenten och skalden. Lund 1895). Denna framkallade i sin tur en skriftväxling mellan de båda forskarne i Samlaren (Årgg. 1896 och 1897). Warburg hade bl. a. stött sig på en handskriften *levnadsteckning* i det i Lunds universitetsbibliotek befintliga s. k. »Ödmans konversationslexikon», vars uppgifter Weibull lätt nog kunde visa vara både oriktiga och motsägande. Under studiet av Göteborgs Aftonblad för år 1819 har jag påträffat originalet till den Ödmanska avskriften (d. 15 o. 18 nov. 1819). Redan en flyktig granskning visar, att även originalet överflödar av oriktiga uppgifter, men också att vissa av de motsägelser som förefinnas i avskriften enbart tillhöra denna. För öfrigt har skildringen mera intresse som tidsdokument än som källa till Lidners biografi.

Måhända kan det även lyckas att lista ut biografens namn. Han uppges, att Lidner under vistelsen i Lund bodde i hans föräldrars hus. Enligt en uppgift av Weibull skulle Lidner bott i Lilla Grävadersgatan 297, vilket enligt uppbörds- och taxeringslängderna (Lunds landsarkiv) under åren 1774—96 ägdes av lantmätare A. M. Langwagen, som enligt Ekstrand (Svenska lantmätare, Sthlm 1896—1903) var född 1738 och dog i Karlshamn 1815. Huruvida denne, som var gift med Marta Maria Pripp från Hälsingborg, efterlämnade någon son, som då eventuellt författat biografien är mig emellertid icke bekant. Författaren kan ju också vara att söka på helt annat håll.

I varje fall har han varit mycket intresserad för Lidner. Tydligt är det han, som i Göteborgs Aftonblad den 14 febr. 1820 lämnat några meddelanden om Lidners avhandling för Lagerbring. På tal om gratulationsverserna påpekar han, att »den första är af Respondentens förtroliga vän Carl Adam Schreiber, som sjelf, witterhetsälskare, ägde troligen den fullständigaste, om ej endaste, Samling af Lidners ungdomsarbeten, och hwilken, till afsaknad, åtminstone för Skaldens beundrare, lærer wid Schreibers död [1795] hafwa blifwit antingen skingrad eller fallit i omilda händer.» Ett par veckor senare (d. 9 mars 1820) inför han även några av Lidners tillfällighetsdikter.

Då avskriften av biografien varit föremål för en livlig debatt har det

synts berättigat att här avtrycka originalet i sin helhet, så mycket mera som Göteborgs Aftonblad för detta år är mycket sällsynt.

Några Bidrag till Lidners Biografi. Me meminisse juvabit.

Jag war ännu ung, då jag först blef bekant med Lidners skrifter, och isynnerhet med hans Spastara och året 1783. Det blir då så förlåtligt som naturligt, att de på mitt känslofulla hjerta gjorde de lifligaste intryck och qwarlemnade der en högaktning och kärlek för Skalden, hwilka hwarken åren, närmare underrättelser om hans lefnadsomständigheter, som merendels, då de äro moralstridige, nedstämma war förutfattade wördnadsidé om älskade personer, eller kanhända en mera stadgad smak förmått utplåna. Lidner hade under sitt korta wistande wid Akademien i Lund bott i mina Föräldrars hus, och af min Far hade jag, redan som barn, hört berättas flera uppräden ur hans temligen oordentliga lefnad. Ödet wille sedermera, att jag skulle tillbringa flera år på den ort, der han blifwit född, och råka i förhållanden med personer, som med honom woro beslägtade. Det blir då begripligt, att jag om min favorit sökte mig alla åtkomliga underrättelser, och är det wisst icke mitt fel, att jag ej erhållit flera. Men född i en stad, der handel och förmögenhet mera fäste uppmärksamheten wid en yngling, än den litet gifwande talangen att kunna skrifwa vers och ingenting annat, dessutom af föräldrar i mindre oberoende wilkor, och derjemte redan i yngre åren känd skr benägenhet till mindre ordentlig lefnad, rönste Lidner snart sin medbroders och föregångares Runii öde, att — glömmas, ja ganska få äfwen inom samhället torde weta, att båda dessa hwar på sin tid berömda skalder, der blifwit födde. Den, som will samla till hans biografi, har följaktligen ej kunnat lofwa sig serdeles mycket just der han borde gjort den rikaste skörd. Hwad jag hunnit uppleta, will jag likwäl meddela, och då jag erhållit det af säker man, som uppwext och uppfostrats med Lidner, kan uppgifternas sanning ej betwiflas.

Lidners far war organisten Bengt Lidner, en man, som i sin sak hade en då sällsyntare talang, och till och med som kompositör på sin tid skaffat sig ett wisst rykte. Detta stöd undanrycktes honom i späda åren, och hans moders slägtingar åtogo sig hans uppfostran, hwarwid isynnerhet en Handlande Swan bör nämnas. Om den unga Lidners wistande i hans hus har man en anekdot, som bör upprepas, derföre att första upptäckten af hans poetiska anlag derifrån härledes i släkten. Fosterfadren hade inbudit en hop gäster till en middagsmåltid, och då man skulle sätta sig till bords, blef ingen plats öfrig för lilla Lidner, utan fick han anwising att äta på en kista, som, enligt den tidens tarfliga möblering, utgjorde ett slags rumprydd. Denna omständighet nedslog gossen obeskrifligt; han kunde ej dölja sin förödmjukelse, utan brast i gråt, och, tillsagd att, efter wanligheten, läsa högt de långa bordlexorna, framsnyftade han följande impromptu af egen komposition.

'I Jesu namn gån I till bords och jag till kista;
Gud låt mig aldrig maten mista.'

Hans kallelse till Skaldekonsten röjde sig omisskänneligt i Lund, och war det en olyckshändelse, som beredde honom första tillfället att som poet der bli allmännare känd. Kammarherre Trolle, som bodde i nämde stad, hade den gränelsen att se flera af sina barn omkomma på en luströdd i en insjö wid en af sina landtegendomar i granskapet. Denna förlust wäckte allmänna deltagandet, och Lidners Liksång i anledning deraf war det första af det

slags poesi, som man dittills hade sett på Swenska. Den lästes med förkjusning och borde, såsom egentligen första produktion af hans snille och känsla, kanhända ej saknas i en Samling af hans arbeten. Ej nog dermed att sången blef läst och beundrad: Den sorgbundne fadren, så witter som frikostig beslöt, tillika att belöna, eller åtminstone uppmuntra författaren. Min far, hos hwilken Lidner då bodde, har om detta belöningsätt berättat mig följande anekdot, hwilken jag utan betänkande meddelar, då den wisserrigen är så sann som karakteristisk.

Kammarherren Trolle hade låtit efterfråga författaren till grafskriften hos Götheborgska Nationens Inspektor, och gifwit tillkänna sin afsigt att belöna hans uppmärksamhet och ömma deltagande. Med erfarenhet af Lidners oförmögenhet att sköta penningar, tillstyrkte Inspektor att heldre bestå honom en rock. Bittida en morgonstund infinner sig Kammarherrens Kammartjenare hos min far, frågar efter Lidner och ber honom följa sig, på sin husbondes befallning, till en köpmansbod, att der till klädning utwälja sig hwad slags kläde han behagade, hwilket hans wälgörare ock wille genast besörja sydt. Lidner walde då alldeles hwitt kläde, och stod för sitt wal en swår examen hos min Mor, som rent ut sade honom, att han ingen karl war att umgås med hwitt. Han åtnöjdes med att swara: Det är swanens färg, och jag älskar mest af alla denna fogel — hwilket han på flera ställen i sina skrifter tydligt wisat. En morgon några dagar derefter, såg min Far Lidner i sin nya oskulsdrägt helt kavaljeriskt i skor och med wärja, men med okammadt och opudradt hår, spassera ut, förmodligen för att tacka sin frikostige wälgörare. Det warar ej länge, tänkte Gubben; också fanns Poeten samma eftermiddag liggande wid ena domkyrkporten i blotta wästen, som, efter den tidens bruk hade armar och ryggstycken af samma slags tyg som framstyckena. Jackan eller ytterplagget war då redan afyttradt, och Bacchi milda anda swäfwade troligen i sefiriska drömmar öfwer den lyckliga Skaldens hjessa.

Han war äfwen wid Akademien känd för deltagande i ett slags versstrid, som, ehuru nu knapt wärdt att nämnas, då wäckte serdeles uppmärksamhet och för en tid kryddade Lunds Nytt och Gammalt. En af stadens mamseller hade fallit på gatan och beklagat sig öfwer sin därigenom nedsmutsade pelis. Detta klagomål läste man genast versifieradt i nämde Tidning, och derpå följde ett swar å mamsellens wägnar, som beskref fallets orsak, nämligen att hon blifwit kullskrämd af en lång poets fall o. s. w. Hwad jag minnes af allt är, att Lidners genswar slutade grälet. Det börjades som följer:

När Adam föll i Paradiset,
så drog han Eva ock med sig.
Tack Chloe, som på samma wiset
i fallet äfwen dragit mig.

Hans öfriga öden äro uppräknade i biografiska anteckningarna framför den nya upplagan af hans skrifter, som ändtligen, wärdig hans minne och samtidens fordran, blifwit besörjd.

Jonas L:son Samzelius.